

Advies

Oproep voor een ambitieus federaal actieplan circulaire economie

Brussel
21.01.2026

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) werd opgericht door de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van de economie en wordt geregeld door boek XIII "Overleg" van het Wetboek van economisch recht.

De missies van de CRB-koepel:

- via de representatieve organisaties van de arbeids- en de bedrijfswereld een maatschappelijke consensus opbouwen over de werking van de economie en de sociaal-economische vraagstukken alsook over de doelstellingen en de grote beginselen, met als doel het sociaal-economisch beleid te sturen in de richting die de sociale partners wenselijk achten;
- via het initiatiefrecht van de CRB de aandacht van de regeringen en van de beleidsbepalers vestigen op de problemen die in het sociaal-economische veld opduiken met de bedoeling ze op de regeringsagenda te zetten;
- de interactie tussen de regeringen, de beleidsbepalers en de samenleving m.b.t. de sociaal-economische beleidsmaatregelen bevorderen via de adviesvragen over wetsontwerpen.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | mail@ccecrb.fgov.be | www.ccecrb.fgov.be
Contactpersoon: Siska Vandecandelaere | 02 233 88 54 | siska.vandecandelaere@ccecrb.fgov.be

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werd opgericht door de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.

Hij heeft als opdracht:

- advies te verlenen over maatregelen betreffende het federale en Europese beleid inzake duurzame ontwikkeling, genomen of in het vooruitzicht gesteld door de federale overheid, in het bijzonder in uitvoering van de internationale verbintenissen van België;
- een forum te zijn waar gedebatteerd kan worden over duurzame ontwikkeling;
- wetenschappelijke studies voor te stellen in domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling;
- de actieve medewerking op te wekken van de openbare en particuliere organisaties alsook de burgers om deze doelstellingen te verwezenlijken.

Kruidtuinlaan 50/70, 1000 Brussel | +32 2 743 31 50 | mail@frdo-cfdd.be | www.frdo.be
Contactpersoon: Fabrice Dehoux | 02 743 31 53 | fabrice.dehoux@frdo-cfdd.be

Bijzondere raadgevende commissie Verbruik

De bijzondere raadgevende commissie (brc) Verbruik werd op 1 januari 2018 opgericht binnen de koepel van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) door het koninklijk besluit van 13 december 2017. De brc Verbruik neemt de taken van de Raad voor het Verbruik over en heeft bijgevolg als belangrijkste opdracht adviezen uit te brengen over problemen die de consumptie van producten en het gebruik van diensten aanbelangen, en over problemen die voor de consumenten van belang zijn. De brc Verbruik is de centrale adviesstructuur voor alle problemen inzake consumptie en bescherming van de consument.

De brc Verbruik is eveneens een plaats van dialoog en overleg waar consumentenvertegenwoordigers en professionele vertegenwoordigers informatie uitwisselen, standpunten kenbaar maken en compromissen vinden. Het is een bevoorrecht instrument voor de beleidsondersteuning.

Blijde Inkomstlaan 17-21, 1040 Brussel | +32 2 233 88 11 | mail@ccecrb.fgov.be | www.ccecrb.fgov.be
Contactpersoon: Andy Assez | 02 233 88 42 | andy.assez@ccecrb.fgov.be

- [1] Europa bevindt zich op een cruciaal moment. Ons model van 'ontginnen, produceren, weggooien' overschrijdt zijn limieten. De opeenvolgende crisissen, of het nu gaat om klimaat-, energie-, gezondheids- of geopolitieke crisissen, tonen aan dat onze waardeketens steeds kwetsbaarder worden door een te grote afhankelijkheid van de invoer van grondstoffen en energie.
- [2] De circulaire economie is niet alleen een antwoord op milieu-uitdagingen: ze biedt ook een belangrijke kans voor ondernemingen om hun concurrentievermogen te vergroten, lokale banen te creëren en hun veerkracht te versterken. Het is tijd om vastberaden actie te ondernemen om van de circulaire economie een economische en strategische evidentie te maken.
- [3] De adviesorganen werken momenteel aan een meer uitgebreid advies met aandachtspunten voor het federale actieplan circulaire economie, maar willen in onderstaand advies graag al een aantal eerste prioriteiten meegeven. De adviesorganen dringen erop aan dat bij de uitwerking van het actieplan, in gelijke mate, bijzondere aandacht wordt besteed aan elke van deze prioriteiten.

Respecteer ladder van Lansink, altijd met aandacht voor volledige levenscyclus

- [4] Op het gebied van de circulaire economie moet het overheidsbeleid zijn inspanningen concentreren op de top van de Ladder van Lansink. De circulaire economie moet zich niet beperken tot het beheer van het einde van de levensduur van producten, waaronder recyclage, die een laatste redmiddel blijft. De adviesorganen pleiten ervoor dat het overheidsbeleid al bij het ontwerp in actie komt en de nadruk legt op preventie, herbehandeling, reparatie en hergebruik. Daar zijn de grootste economische en ecologische winsten te vinden. Concreet betekent dit onder meer dat ecodesign moet worden geïntegreerd als voorafgaande vereiste voor het in de handel brengen van producten, dat duurzame productie en consumptie moeten worden ondersteund, dat innovatie ter bevordering van preventie en verlenging van de levensduur van producten moet worden ondersteund en dat het beleid systematisch moet worden geëvalueerd doorheen de volledige Ladder van Lansink. Deze alomvattende aanpak maakt het mogelijk een echte circulaire waardeketen te creëren die lokale werkgelegenheid schept en voor economische veerkracht zorgt.

Aandacht voor werknemers

Aandacht hebben voor opleiding en onderwijs opdat niemand wordt achtergelaten

- [5] De adviesorganen vragen dat in het toekomstige actieplan aandacht wordt besteed aan de aspecten die betrekking hebben op (de transformatie van) de werkgelegenheid, het initiële onderwijs, de voortgezette opleiding en de omscholing van de werknemers. In dit kader zijn ze van oordeel dat het onderwijs- en opleidingsaanbod (waaronder voortgezette opleiding en omscholing) gericht moet zijn op de vereisten van de klimaat- en milieutransitie, waar de circulaire economie een onderdeel van is. Dat betekent dat dit aanbod vanuit een middellange- en langetermijnperspectief (2050) moet worden ontwikkeld, in functie van de transitievooruitzichten en van de evaluaties van de competenties van de verschillende sectoren. De sectorfondsen en de sectoriële opleidingsinstellingen hebben in dit opzicht beslist een rol te spelen. Voorts beklemtonen de adviesorganen dat het belangrijk is in te zetten op de aantrekkingskracht van de sector om (toekomstige) werknemers aan te trekken, o.a. door de invoering van een sociale dialoog in de betrokken sectoren (cao's...).

Toezien op de veiligheid van personen en de bescherming van het leefmilieu doorheen de ganse levenscyclus van producten

- [6] De adviesorganen herhalen dat de veiligheid van personen (burgers en werknemers) en de bescherming van het leefmilieu doorheen de ganse levenscyclus van de producten basisprincipes zijn die in alle initiatieven m.b.t. de circulaire economie in aanmerking moeten worden genomen. Het is bijgevolg van primordiaal belang dat de bepalingen uit de Codex over het welzijn op het werk van 28 april 2017 te allen tijde worden nageleefd en dat ze zo nodig worden aangepast aan de circulaire economie. De veiligheid van personen en van het leefmilieu moet altijd op de eerste plaats komen.

Nood aan een level playing field

Nood aan een duidelijk en ambitieus regelgevend kader op Europees niveau

- [7] De adviesorganen pleiten voor een ambitieus regelgevend kader om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Tegelijk benadrukken ze dat nieuwe initiatieven op Europees niveau moeten worden genomen.
- [8] In dit verband is het essentieel dat België, als een van de Europese koplopers in de circulaire economie, actief deelneemt aan de Europese discussies (cf. infra) en zich profileert als voorbeeld en inspiratiebron voor andere lidstaten. België moet, vertrekkend van zijn sterktes, aandringen op ambitieuze doelstellingen en voorkomen dat bestaande ambities worden afgezwakt.

Ervoor zorgen dat alle spelers aan dezelfde regels en controles onderworpen zijn

- [9] De adviesorganen benadrukken dat de overgang naar een circulaire economie en de bevordering van circulaire producten en bedrijfsmodellen enkel mogelijk zijn als de regels voor iedereen gelijk zijn, inclusief voor producenten en distributeurs van buiten de EU. In de praktijk blijkt echter dat niet alle producten die op de Europese markt komen voldoen aan de geldende economische, sociale, ecologische of consumentenveiligheidsnormen.
- [10] Het is cruciaal dat hierop een adequaat antwoord komt. In dit kader pleiten de adviesorganen voor strengere controles op de kwaliteit en veiligheid van (niet-Europese) producten die onze markt binnendringen, in het bijzonder op producten van derde landen die via individuele pakketjes rechtstreeks aan consumenten worden verkocht. Dit vereist voldoende menselijke en technische middelen om de naleving effectief te waarborgen.

Concurrentieverstoringen met de lineaire economie corrigeren

- [11] Het is cruciaal om ook een eerlijke concurrentie te waarborgen tussen circulaire en lineaire activiteiten. Dit vereist dat alle barrières voor de ontwikkeling van circulaire activiteiten, zowel op het vlak van regelgeving als van administratieve lasten, vergunningen, financiering... worden weggenomen en dat circulaire producten en diensten ondersteund worden.

[12] Fiscale maatregelen zijn een belangrijk instrument om gelijke voorwaarden te garanderen voor circulaire en lineaire activiteiten. De adviesorganen pleiten in dit kader voor een uitbreiding van het verlaagde btw-tarief voor circulaire producten en diensten. Dit omvat zowel een bredere toepassing van het verlaagde tarief binnen het bestaande Europese kader als een aanpassing van dat kader, zodat lidstaten verlaagde btw-tarieven op meer circulaire diensten en producten¹ kunnen toepassen. Specifiek voor herstellingen kan ook een belastingvermindering voor reparatiekosten op de inkomstenbelasting voor particulieren worden overwogen. Voorts is het van cruciaal belang ervoor te zorgen dat doneren niet duurder is dan vernietigen. Ten slotte is ook de verhoogde investeringsaftrek voor groene investeringen een interessant instrument, maar de effectiviteit ervan kan worden versterkt met een bijzondere aandacht voor preventie van mattheuseffecten. De adviesorganen pleiten in dit kader voor een omzetting van de belastingaftrek in een belastingkrediet; het wegwerken van de vertragingen bij de aflevering van de certificaten (via uitvoering samenwerkingsakkoord tussen federale overheid en gewesten); en een verduidelijking en vereenvoudiging van de lijsten en de jaarlijkse actualisering ervan.

Nood aan betere governance

Belgische belangen op Europees niveau beter verdedigen

[13] Gegeven het toenemende belang van het Europese besluitvormingsniveau is het cruciaal om hierop beter en meer proactief te wegen. Aldus moedigen de adviesorganen de Belgische regeringen en administraties aan om zich ten volle te engageren in het Europese proces om daar nieuwe voorstellen te doen, er invloedrijk te zijn en er impact te hebben. Tegelijkertijd moet België ook op nationaal niveau zijn leiderspositie ondersteunen door zijn ambitie hoog te houden en de barrières voor de transitie naar een circulaire economie weg te werken, met aandacht voor het concurrentievermogen van onze bedrijven op Europees niveau.

[14] Impact uitoefenen op Europees niveau vereist dat België met één stem kan spreken. De standpunten van België m.b.t. de dossiers (wetgevende initiatieven) inzake circulaire economie die verdedigd worden in het kader van het Europese besluitvormingsproces zouden in de schoot van het Intra-Belgisch Platform kunnen worden voorbereid (cf. infra).

Betere afstemming binnen België via Intra-Belgisch Platform Circulaire Economie

[15] Ondernemers worden niet alleen op Europees niveau geconfronteerd met een mozaïek van tegenstrijdige regels. Ook binnen België bestaan er belangrijke divergenties. Een voorbeeld zijn de definities van *afval*, *bijproduct* en *einde-afvalstatus*. Naast regelgevende inconsistenties zien we binnen België ook versnippering op andere terreinen, zoals financiering, sensibiliseringsinitiatieven en informatieverstrekking.

[16] Het is van essentieel belang dat ook binnen België deze fragmentatie wordt aangepakt. Het Intra-Belgisch Platform Circulaire Economie is hiervoor een geschikt vehikel. Het is belangrijk dat dit Platform verder wordt versterkt en hiervoor de nodige mensen en middelen worden voorzien.

¹ I.e. producten die verband houden met ecodesign en repareerbare/duurzame producten; reparatie en onderhoud; hergebruik en tweedehandse producten; refurbishing/upcycling; producten van gerecycleerde materialen; en de functionaliteitseconomie.

[17] Het is bovendien aangewezen dat het ontwerp van federaal actieplan circulaire economie binnen dit platform wordt besproken, zodat de federale en de regionale initiatieven elkaar kunnen versterken.

Stimuleer de vraag naar circulaire producten

Consumenten sensibiliseren en beter informeren

[18] Volgens de adviesorganen is het van primordiaal belang om consumenten beter te informeren, met name over het behoud van hulpbronnen en over de herstelbaarheid en de levensduur van producten. Daartoe moeten zij informatie en instrumenten krijgen waarmee zij over de middelen beschikken om circulaire keuzes te maken in hun consumptiegedrag en zo meer actoren worden ('consum-actoren'). Wat deze informatie en instrumenten betreft, ondersteunen de adviesorganen met name een optimaal gebruik van het digitaal productpaspoort, een duidelijke, ambitieuze en transparante etikettering (waaronder een rationalisering van de labels voor circulaire producten) en middelen om misleidende claims te bestrijden. Het is dan ook belangrijk dat België bijdraagt aan het zoeken naar Europese oplossingen op deze gebieden.

[19] Om van consumenten actoren te maken, is ook positieve communicatie (bewustmaking en begeleiding) nodig over circulaire praktijken/modellen en over de interpretatie van nieuwe informatie over producten en diensten, alsook bewustmaking over de verborgen kosten van de businessmodellen van sommige grote platformen (buiten de EU).

De vraag stimuleren door middel van overheidsopdrachten

[20] De adviesorganen pleiten voor een herziening van de overheidsopdrachten op alle bestuursniveaus om de vraag naar circulaire producten en diensten te ondersteunen door middel van overheidsopdrachten. Om het goede voorbeeld te geven, vragen de adviesorganen de overheid om verplichte circulariteitscriteria, die in overleg met de betrokken sectoren zijn vastgesteld, op te nemen in de selectie-, gunnings- en uitvoeringscriteria voor overheidsopdrachten. Ze ondersteunen onder meer ook de verspreiding van standaardbestekken met circulaire criteria, de opleiding van openbare aankopers in de circulaire economie en de betrokkenheid van lokale kmo's bij de procedures, en de maximale vereenvoudiging van overheidsopdrachten. Overheidsopdrachten vormen immers een strategisch hefboom om een stabiele en zichtbare vraag te creëren en de actoren van de circulaire economie te ondersteunen, alsook om de andere actoren te motiveren om de principes van de circulaire economie te integreren. Er zijn niet alleen milieu- en sociale redenen, maar ook aanzienlijke economische redenen om als land actiever te worden op het gebied van duurzame aankopen.